

Nr 630.

Av herrar **Hagård** och förste vice talmannen **Skoglund**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 252, med förslag till lag angående ändring i lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring.

I proposition nr 252 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för sin del godkänna lag angående ändring i lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring. Den föreslagna lagstiftningens innebörd är ett uppskov på obestämd tid med ikraftträdandet av 1946 års sjukförsäkringsreform.

Sådant uppskov har redan tidigare en gång beslutats av riksdagen. 1948 beslöt riksdagen sålunda på Kungl. Maj:ts förslag uppskov med ikraftträdandet från den 1 juli 1950 till 1 juli 1951. Uppskovet motiverades vid detta tillfälle främst med det faktum, att kommunindelningsreformens verkställighet måst uppskjutas från den 1 januari 1950 till den 1 januari 1952.

Departementschefen har i den förevarande propositionen motiverat det föreslagna uppskovet främst med samhällsekonomiska och budgetära skäl — synpunkter som i hög grad tidigare lämnats utanför diskussionen om reformen. Utöver hänsyn till de mera kortsiktiga budgetära sammanhangen har Kungl. Maj:t nu ansett skäl föreligga att sjukförsäkringsreformen ur samhällsekonomisk synpunkt samordnas med övriga principbeslutade och tilltänkta sociala reformer inom den s. k. långtidsutredningens ram. Med anledning härav har någon ny, bestämd frist icke utmätts för reformens ikraftträdande.

Delade meningar torde icke behöva råda om att en sådan samordning är i hög grad motiverad med hänsyn till de krav, som under det närmaste årtiondet komma att ställas på vår samhällsekonomi. Det kan i detta sammanhang förtjäna att påpekas, att röster icke saknats, som manat till ett mera realistiskt betraktelsesätt vad avser våra möjligheter att inom en fastlagd frist genomföra en reform sådan som den obligatoriska sjukförsäkringen. I motionerna I: 383 och II: 579 vid 1946 års riksdag uttalade motionärerna som sin mening, att det vore olämpligt och i verkligheten obehövt att då fastlåsa tidpunkten för den nya lagstiftningens ikraftträdande. För denna synpunkt talade dels den bristande utredning, som förebragts beträffande reformens finansiering, dels — vad avser frågan om den fria sjukhusvården — de ogynnsamma utsikterna vad gäller utbyggnaden av sjukhusväsendet.

De skäl, som för de ovannämnda motionärerna dock väjde tyngst till förmån för ett uppskov med och en omprövning av reformen, lågo emellertid på det organisatoriska planet.

Den utformning, som sjukförsäkringen enligt propositionen hade fått — en obligatorisk bottenförsäkring med enhetliga ersättningsbelopp, påbyggd med en frivillig försäkring — innebar en ur många synpunkter olycklig lösning av frågan om sjukpenningens konstruktion. Den utan hänsyn till inkomstbortfallets storlek standardiserade sjukpenningen inom försäkringens obligatoriska del skulle komma att medföra underförsäkring i inkomstskalans mellersta och övre delar och samtidigt överförsäkring bland de lägsta inkomsttagarna — olägenheter, som knappast i full utsträckning skulle komma att elimineras av systemet med en frivillig påbyggnad av den obligatoriska grundförsäkringen. Framför allt skulle emellertid detta system helt eliminera möjligheterna till en rationell samordning mellan de skilda socialförsäkringsreformer, som vid denna tidpunkt genomförts eller voro föremål för utredning — folkpensionering, arbetslöshetsförsäkring, olycksfallsförsäkring och sjukförsäkring. I förarbetena till sjukförsäkringsreformen hade ett alternativ skisserats, som vad sjukförsäkringen angick utgjorde en bättre utgångspunkt för en sådan samordning, nämligen i socialvårdskommitténs förslag till lag om allmän sjukförsäkring. Grundtanken i detta förslag var en enhetlig försäkringsform utan uppdelning i en obligatorisk och en frivillig del, där förmåner skulle utgå efter »inkomstbortfallsprincipen». Samma grundläggande tankegång präglade alternativ I i den s. k. sjukförsäkringspromemorian, som inom socialdepartementet utarbetats i samband med den förberedande granskningen av socialvårdskommitténs förslag. Intetdera av dessa förslag kom dock som nämnts att läggas till grund för Kungl. Maj:ts proposition i fråga.

De ovannämnda motionerna förordade i detta sammanhang i första hand ett uppskov med reformens genomförande i syfte att frågan om samordningen mellan socialförsäkringsformerna måtte kunna i vidare sammanhang prövas, i andra hand en jämkning av förslaget till sjukförsäkringslag i riktning mot de principer som präglat socialvårdskommitténs förslag och alternativ I i »sjukförsäkringspromemorian». Motionerna vunno emellertid i ingendera av dessa punkter riksdagens bifall.

När Kungl. Maj:t år 1948 i proposition nr 308 föreslog riksdagen uppskov med sjukförsäkringsreformens genomförande på ett år, togs emellertid frågan om samordning mellan socialförsäkringsformerna på nytt upp, denna gång i motionerna I: 448 och II: 626. Motionärerna kunde vid detta tillfälle peka på att socialvårdskommittén i september månad samma år hade framlagt förslag till obligatorisk arbetslöshetsförsäkring. I detta betänkande hade kommittén bl. a. ingående diskuterat kravet på en organisatorisk samordning av hela socialförsäkringssystemet — för övrigt ett

väsentligt moment i de ursprungliga direktiven för kommittén. De förslag som på denna punkt hade ställts berörde på ett djupgående sätt även frågan om sjukförsäkringens organisatoriska handhavande och aktualiserade en omprövning av de riktlinjer, som uppdrogos genom 1946 års beslut i sjukförsäkringsfrågan. Den frist, som genom det föreslagna uppskovet gäves med reformens verkställighet, borde enligt motionärernas mening utnyttjas för denna omprövning.

Sedan 1948 har socialvårdskommittén genom sitt betänkande angående socialhjälp i stort sett fullföljt det väldiga utredningskomplex, för vilket ändamål den tillsatts. Vissa av de förslag, kommittén under årens lopp framlagt, ha genomförts eller principbeslutats, åter andra vänta ännu på ställningstagande från Kungl. Maj:ts sida, så exempelvis förslaget angående arbetslöshetsförsäkring och socialhjälp. Den samordnande uppgift, som var ett av de stora huvudsyftena med kommitténs verksamhet, väntar ännu på sin lösning. Den reformpaus, som blivit en följd av den samhällsekonomiska krisen, torde nu, sedan genomarbetade förslag föreligga inom alla väsentliga sektorer av socialförsäkringen, böra utnyttjas för den samordning, som ur alla synpunkter är önskvärd.

I samband med det meddelande angående det planerade uppskovet med sjukförsäkringsreformen, som hans excellens statsministern under innevarande års vårriksdag lämnade i bägge kamrarna, underströks kravet på en samordning inom socialförsäkringen av en talare i andra kammaren. Den replik, som statsministern avgav med anledning av detta inlägg, syntes ge gott hopp för att samordningssynpunkterna skulle komma att beaktas i det fortsatta utredningsarbetet. Den förevarande propositionen synes emellertid på denna punkt vara mindre kategorisk. Det torde därför få anses motiverat, att riksdagen vid sin behandling av propositionen i fråga klart ger uttryck åt kravet på en omprövning av sjukförsäkringsreformen i syfte att skapa förutsättningar för en samordning med andra socialförsäkringsgrenar.

Med anledning av vad sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen vid sin behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 252 måtte hemställa om sådan omprövning av lagen den 3 januari 1947 om allmän sjukförsäkring, att förutsättningar för en samordning med andra socialförsäkringsformer måtte tillskapas.

Stockholm den 25 oktober 1950.

Alarik Hagård.

Martin Skoglund.